

Nr 124.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1930 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om uppförande av ett badhus med samlingslokal vid Åkers krutbruk. (1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *E. Andersson* i Stockholm väckt motion, nr 18, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen för uppförande av ett badhus med samlingslokal vid Åkers krutbruk måtte anvisa ett anslag av 47,000 kronor.

I motionen framhålles, hursom det synts motionären vara av ett starkt behov påkallat, att för den arbetarstyrka på omkring 100 man, som vore selsatt vid Åkers krutbruk, tillgång funnes till ett varmbadhus samt en samlingslokal. För dessa båda inrättningar har föreslagits uppförande av en gemensam byggnad. Då staten vore ägare till bruket, har motionären ansett skäligt, att staten anvisade de för ändamålet erforderliga medlen, vilka enligt verkställd utredning beräknats på följande sätt:

Byggnaden:

Schaktning och grundgrävning	1,000: —
Undergrund och sockel (materiel och arbete)	3,400: —
Murning, inkl. all in- och utvändig puts	4,300: —
Murtegel, sand, kalk m. m.	5,700: —
Cementgolv och golvplattor i nedre våningen	3,200: —
Golv i samlingslokalen	1,900: —
Innerpanel och isolering i samlingslokalen jämte fönsterkupor	3,200: —
Yttertak jämte materiel och arbete	2,600: —
Diverse mellanväggar, trappor, inredning i avklädningsrum m. m.	1,200: —
Fönster och dörrar	1,600: —
Plåtslageriarbeten, kokspis, ventilationsanordningar	1,500: —
Stolar och gymnastikinredning	900: —
Transformator, elektriska ledningar och armatur med arbete	1,300: —
Målning	2,400: —
Planering och oförutsedda utgifter	800: —
<hr/>	
Summa kronor	35,000: —

Badhusinredning och värmeledningar:

Reduceringsventil	206: —
Ångledning från ångpannehus med isolering	484: —
<hr/>	
Transport	690: —

	Transport	690: —
Varmvattenberedare		2,000: —
Fyra badkar (tre finnas förut)		440: —
Avloppsledningar		675: —
Införandet av vattenledning till byggnaden jämte ledningar inomhus		1,000: —
Blandningsbatterier, 9 st.		450: —
Uppvärmning av huset och bastuinredning		3,000: —
Isolering		400: —
Diverse tvättanordningar i tvätt- och duschrum		460: —
Klosetter		300: —
Diverse rörläggingsmateriel, kitt, blånor m. m.		300: —
Arbetskostnad		1,400: —
Oförutsedda utgifter		885: —
Summa kronor 12,000: —		

Sammanlagda kostnaden för byggnad och inredningar komme alltså att uppgå till 47,000 kronor.

I fråga om de skäl i övrigt, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har under hand från styresmannen för Åkers krutbruk införskaffat vissa handlingar rörande den föreliggande frågan (se bilaga vid detta utlåtande). Härav framgår, att spörsmålet om ordnandet av varmbadhus och samlingslokal vid krutbruket vid upprepade tillfällen varit föremål för prövning av vederbörande myndigheter, men att medel för ändamålet icke stått till förfogande eller ansetts böra äskas av riksdagen.

Utskottet, som ingalunda vill bestrida önskvärdheten av att de av motionären föreslagna anordningarna vid krutbruket i sinom tid komma till stånd, har dock icke i det skick, vari detta ärende nu föreligger, ansett sig kunna tillstyrka anvisande av medel för ändamålet, utan får hemställa,

att herr Anderssons i Stockholm förevarande motion (II:18) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, K. V. Rydén, E. A. Lundell, C. G. V. Hammar-skjöld, P. A. Bergström, O. A. Ernfors, D. Hansén och K. A. W. Björck;
från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blädinge, B. F. son Holmgren, J. Olofsson i Diger-näs, O. Nilsson i Örebro, S. Persson i Fritorp, J. E. Andersson i Ovanmyra och C. J. Högström.

Styresmannen för Åkers
krutbruk.

Bilaga.

Till Riksdagens Statsutskotts Första avdelning.

Med anledning av gårdagens telefonsamtal har jag härmed äran översända avskrift av följande skrivelser.

Styresmannens skrivelse nr 179 av den 10 juli 1919 angående uppförande av varmbadhus m. m. (se bilaga).

Arméförvaltningens artilleridepartements skrivelse nr 1634 M. II av den 31 juli 1919 med avslag å framställningen (se bilaga).

Styresmannens skrivelse nr 237 av den 18 mars 1924 med förslag till samlingslokal (se bilaga).

Arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse nr 716 av den 15 oktober 1924 med avslag å framställningen (se bilaga).

Styresmannens skrivelse nr 1004 av den 7 november 1924 angående nybyggnads- och förändringsarbeten.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrivelse nr 2601/24 K av den 17 juni 1925 med avslag å framställningen om anslag till samlingslokal (se bilaga).

Jag anser den gjorda motionen om medel för uppförande av varmbadhus och samlingslokal för personalen härstädes synnerligen beaktansvärd, och det vore mycket värdefullt, om riksdagen ville bevilja de erforderliga medlen härför. Kraven på god hygien ökas ständigt, och det är beklagansvärt, att arbetarnas behov av varma bad hittills ej kunnat tillfredsställas härstädes.

Åkers krutbruk den 19 februari 1930.

C. G. von Otter.

A v s k r i f t.

Styresmannen för Åkers
styckebruk, nr 179, ang.
uppförande av varmbad-
hus m. m.

Till Kungl. Arméförvaltningens artilleridepartement.

På grund av i skrivelsen härifrån nr 164 av den 23 nästlidne juni anförda skäl har arbetarestammen härstädes under de senaste fem åren måst ökas rätt väsentligt. Detta har medfört, att här befintliga anordningar för tvätt och varmbad, vilka anordningar, redan innan omnämnda ökning av personalen ägde rum voro i knappaste laget, nu äro alldeles otillräckliga för krutbrukets behov.

Vidare har av arbetspersonalen härstädes framställts en önskan att så vitt möjligt, i likhet med vad vid det närbelägna Åkers styckebruk är fallet, en samlingslokal måtte anordnas, i vilken krutbrukets arbetare skulle kunna hava sina sammankomster för sjuk- och begravningskassan samt för åhörande av föredrag m. m., och anser jag denna framställning värd allt beaktande.

Då dessa frågor skulle lösas samtidigt, får jag värdsamt översända ett förslag till ordnande av lämplig tvättstuga samt varmbadhus med i samma byggnad inrymd samlingslokal för personalen.

Den nu befintliga tvättstugan kan, genom att ett par mindre badrum borttagas och trappan till torkvinden flyttas, göras tillräckligt rymlig. Torkvinden blir emellertid i så fall för liten med nuvarande anordningar, och får jag därför föreslå, att i densamma införes en fläkt, som driver uppvärmd luft genom hela torklokalen, varigenom torktiden nedbringas så väsentligt, att intet nytt utrymme för ändamålet behöver anlitas.

Varmbadhuset skulle förläggas nedanför de nya arbetarebostäderna i närheten av övre fabriken ångcentral, varigenom ånga från denna skulle, utan onödiga värmeförluster och kostnader för ledningar m. m., kunna användas för värmeanordningarna i detta hus. I en övre våning i varmbadhuset skulle den ovan föreslagna samlingslokalen inrymmas.

Kostnaderna för nybyggnaderna skulle enligt uppgjort förslag ställa sig sålunda:

Nytt varmbadhus	33,000 kr.
Vatten- och värmeanordningar	12,400 »
Belysningsanordningar	2,000 »
Planteringsarbeten m. m.	1,100 »
Oförutsedda utgifter	1,500 »
<hr/>	
Summa 50,000 kr.	

Ovannämnda kostnadsberäkning är uppgjord under den förutsättning, att tegel, virke (utom till dörrar och fönster) samt spik tillhandahållas från krutbruket av de materialier, vilka blivit över vid uppförandet av de nya arbetarebostäderna.

Av å kol. 339 q anslagna medel för uppförande av de nya arbetarebostäderna återstå, sedan en del ännu ej färdiga arbeten avslutats, 8,000 kr. Sedan nödiga materialier för ovanstående byggnadsarbeten tillhandahållits, återstå följande materialier, som anskaffats för dessa arbetarebostäder:

Tegel c:a 15,000 st. till ett värde av 150 kr	2,250 kr.
Virke c:a 7,000 kbft. till ett värde av 2 kr.	14,000 »
Spik c:a 700,000 st.	1,540 »

Dessutom finnes å samma anslagskolumn inköpt en maskinhyvel, vilken genom försäljning bör kunna inbringa c:a 2,000 kr.

Därest dessa materialier samt hyveln finge försälas till ovan föreslagna pris, skulle kunna disponeras ytterligare 19,790 kr. eller sammanlagt 27,790 kr. å denna kolumn. För utförande av omskrivna arbeten skulle sålunda ytterligare behövas c:a 22,210 kr.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt anhålla att få ombygga den gamla tvättstugan samt uppbygga ett nytt varmbadhus med samlingslokal för personalen härstädes och för nybyggnad av varmbadhuset få disponera en summa av 22,210 kr. utöver de å kol. 339 q kvarstående värdena, beräknade enligt ovan angivna grunder.

Ombyggnaden av den gamla tvättstugan skulle gå till en kostnad av 7,000 kr., och får jag vördsamt anhålla, att även härför medel måtte anvisas.

Förslagsritning till nya varmbadhuset, ritning å gamla tvättstugan samt arbetsbeskrifningar bifogas.

Åkers krutbruk den 10 juli 1919.

C. G. von Otter.
Styresman.

Vidimeras:
C. G. von Otter.
Styresman.

A v s k r i f t.

Kungl. Arméförvaltningens
Artilleridepartement. Diarii
nr 1634 nr II ang. uppförande
av varmbadhus m. m.

Till Styresmannen för Åkers krutbruk.

Med anledning av Eder skrivelse den 10 dennes, nr 179, angående uppförande av varmbadhus m. m. vill Kungl. Arméförvaltningens artilleridepartement härmed meddela, att den gjorda framställningen för närvarande ej kan bifallas på grund av bristande medel.

Stockholm den 31 juli 1919.

På departementets vägnar

Oscar Osterman.

/ G. Thorén.

Vidimeras:
C. G. von Otter.
Styresman.

A v s k r i f t.

Styresmannen för Åkers
krutbruk., nr 237, med för-
slag till samlingslokal.

Till Kungl. Arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement.

Vid Åkers krutbruk finnes ingen samlingslokal för personalen, utan hava tillfälligt tomma bostadslägenheter vid förekommande behov måst upplåtas. Dessa lägenheter äro emellertid dels mycket trånga för detta ändamål, dels äro de inrymda tillsammans med andra lägenheter i bostadshusen, varigenom grannarna bliva störda, om ett sammanträde eller en tillställning dragit ut på tiden under kvällarna, och särskilt hava från skiftesarbetarna klagomål häröver framförts.

Behovet av en särskild samlingslokal har mer och mer gjort sig gällande, och skulle densamma användas för studiecirklar, sammanträden för sjuk- och begravningskassan, brukets konsumtionsförening, försvarsverkens civila personalsförbund m. m. Därjämte skulle den upplåtas för ungdomens danstillställningar, för föredrag och eventuellt biografföreställningar, varjämte för de årligen återkommande jul- och midsommarfesterna en lämplig lokal skulle stå till förfogande.

Lokalen skulle endast få användas efter av styresmannen för varje särskilt fall lämnat tillstånd, varför denne skulle hava i sin hand att förhindra, att den användes på olämpligt sätt till valmöten och agitatoriska föredrag eller dylikt.

Då säkerligen inom kort frågan om utbildning av officerare i kemisk krigsföring måste ordnas, och då dylika utbildningskurser åtminstone tidvis torde komma att förläggas till krutbruket, kan samlingslokalen lämpligen därvid användas som föreläsningssal.

Förslag till ritning, kostnadsberäkning och arbetsbeskrivning samt situationsplan för en dylik lokal bifogas.

I kostnadsberäkningen är ej upptaget utgiften för murtegel, enär ett överskott å dylikt tegel finnes vid krutbruket.

Jag får vördsamt anhålla att få disponera en summa av 16,500 kronor för uppförande av samlingslokal för personalen vid Åkers krutbruk.

Åkers krutbruk den 18 mars 1924.

C. G. von Otter.
Styresman.

Vidimeras:
C. G. von Otter.
Styresman.

A v s k r i f t.

Kungl. Arméförvaltningens
Fortifikationsdepartement.
Diarii nr 716.

Till Styresmannen för Åkers krutbruk.

I skrivelse till Kungl. Arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement den 18 sistlidne mars, nr 237, har Ni gjort framställning om uppförandet av särskild samlingslokal vid Åkers krutbruk, att användas för studiecirklar, sammanträden m. m. Sedan artilleridepartementet meddelat, att Kungl. Maj:t avslagit därom gjord framställning att härför få använda en besparing å 17,000 kronor å ett av 1918 års riksdag beviljat anslag för uppförande av arbetarbostäder vid Åkers krutbruk, samt att artilleridepartementet saknade medel för detta ändamål, överlämnade artilleridepartementet målet till fortifikationsdepartementet.

Vid föredragning härav beslöt departementet, att, då Kungl. Maj:t avslagit artilleridepartementets ovannämnda äskande och då departementet härför saknar medel, Eder framställning icke skulle föranleda någon departementets åtgärd.

Ritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsförslag återgå.

Stockholm den 15 oktober 1924.

H. de Champs.

G. Gartz.

Iwan Axell.

Angående förslag till samlingslokal.

Vidimeras:

C. G. von Otter.

Styresman.

Kungl. Arméförvaltningens
Fortifikationsdepartement.
Diarii nr 2601/24 K.

Till Styresmannen för Åkers krutbruk.

Vid föredragning av de med Eder skrivelse den 7 november 1924, nr 1004, insända förslagen till nybyggnads- och förändringsarbeten för år 1925, har Kungl. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement funnit gott medgiva utförandet av följande arbeten samt för ändamålet ställa till Edert förfogande nedanstående belopp att redovisas å tit. 757 (1925—1926 års anslag) nämligen:

Tillbyggnad och ändring av vedbod ..... kr. 750:—
Ombyggnad av skjul för bisulfat ..... » 800:—

Förslaget till anordnande av samlingslokal har nu icke föranlett någon departementets åtgärd.

Ritningar, beskrivningar m. m. återgå härjämte.

Stockholm den 17 juni 1925.

G. Gartz.

Iwan Axell.

/ A. Bergström.

Angående nybyggnads- och förändringsarbeten.

Vidimeras:
C. G. von Otter.
